

Napa Valley i mitten av 1990-talet

Såväl 1991 som 1992 blev utmärkta årgångar som idag bjuder på viner av mognad och stor komplexitet, de bästa vinerna är otroligt bordeauxliknande, men fortfarande med en del kvar att ge. Däremot visade sig 1993 bli ett svagt kort, kanske rent av de svagaste av decenniets årgångar. Men vad gjorde egentligen det efter tre så lyckade årgångar, och med den smått sensationella 1994 i följe. Just 1994 blev på flera sätt starten för det stora internationella rykte för toppvinerna i Napa Valley. Robert Parker delade ut hela fyra hundrapoängare, och snart var cirkusen igång. Nu skulle Napa Valley ta världen med storm. Som väntat, föll en viss skugga över de efterföljande årgångarna, och kanhända låg det ett visst mått av rättvisa i det, 1996 var en något ojämn årgång. Däremot skrevs 1997 upp som århundradets årgång. Nu sköt försäljningen av allt från små okända till mer namnkunniga firmor och dalens alla redan kända och nu också nyetablerade kultviner i höjden och - till priser som låg avgjort högre än bara några år tidigare. En ny tid var kommen. Inspirerade av den närmast mytiska status som de främsta vingårdsägarna och vinmakarna hade uppnått, strömmade förmögna entreprenörer till Napa Valley för att prova på lyckan som vinproducenter. Drömmen om att stå ägare till ett hyllat kultvin hade fått fotfäste. Så kom 1998, för odlare av blå bordeauxdruvor en mardrömmens årgång, märkt av det kyliga ovädret El Niño som störde blomning och fruktsättning och fördröjde mognaden och skörden så till den grad att väldigt många odlare skördade sina vingårdar innan druvorna nått god mognad. Resultatet blev, i många men absolut inte alla fall, viner med något oigena tanniner och grönbittert omogna fruktaromer. Alltjämnt stod 1994 och 1997 i första rummet som decenniets årgång, och trots att 1998 låg i närminnet, var det få som vid skörden och direkt efter jäsningen skulle hylla 1999 som en verkligen stor årgång. Vilket var både märkligt och såklart fel - årgång 1999 är en av de finaste under det överlag så utmärkta 1990-talet, klassisk och elegant med ett djup och en struktur som kommer ge vinerna ett långt och intressant liv. Men vad hände då med 1995? Våren var sval, och både blomning och fruktsättning blev lite ojämn. Det ledde till en något mindre skörd, och tack vare en torr och rätt varm sommar, fick vinerna ett djup och en påtaglig struktur som lovade en god (men inte enastående) potential för flasklagring. Idag kan man räkna 1995 som en klassisk årgång, där de flesta viner har nått en god mognad, men de bästa av dem har ytterligare ett tiotal års liv framför sig. Vid en ålder kring tio till tolv år, når de finaste vinerna från Napa Valley en god första mognad, och vid 14-15 års mognad är har i stort sett samtliga viner nått en riktigt fin komplex mognadskaraktär. Man ska fortfarande förvänta sig både kropp och motstånd, och i de bästa fall leker ungdomens stringens med mognadens elegans - dock utan att man ens är i närheten av att känna trötta tecken i doft och smak. Såklart kan en och annan flaskvariation med oväntade trötthetstecken uppträda, sådant hör tyvärr till. I den klassiska skolan är 1995 Cabernet Sauvignon Reserve (91 LGP) från Mondavi Winery ett säkert kort som i de flesta mer franskinspirerade kaliforniska viner förenar den komplexa bordeauxliknande stilen med en lite djupare fruktighet. I nuläget är frukten fortfarande lätt yppig, men kompletterad av jordiga och fint kafferostade fatnyanser - ungefär som i ett bra vin från Pauillac. Det var precis det här som Robert Mondavi sökte, och lyckades med. Andra fina 90-talsårgångar av detta vin är den ännu bättre 1997, och den riktigt fint klassiska 1999. Vinmakande Tim Mondavi var också inblandad i den nu fantastiskt fina 1995 Opus One (93 LGP) från grannen Opus One. Återigen visar denna firma hur det bästa från Napa Valley och Bordeaux kan mötas i samma vin. Vinet är nu utvecklat och kanske något längre gånget än förväntat, men det är förföriskt gott med sina toner av multna löv, torkade vinbär, läder och välhängt kött. Ett av vinets mest fantastiska drag är den väldigt fint sammansatta smaken, där alla delar av den på ett följsamt sätt sitter ihop. Här bjuds mer elegans än kraft - precis så som Robert Mondavi alltid önskade, och som är att vänta av en aktör från Bordeaux. Det blev ett av årgångens allra elegantaste viner. En av Mondavis lärjungar och tidigaste vinmakare var Warren Winiarski, som redan år 1972 grundade sitt eget vineri Stag's Leap Wine Cellars. Hans 1995 Napa Valley Cabernet Sauvignon (90-91 LGP)

visade sig förvånansvärt bra i min stora provning av årgångens viner i slutet av 2009. Mörkt och rent fruktigt, fortfarande vitalt och djupt med en delikat valnötsbitter och kafferostad nyans, en fast men behaglig struktur och rätt lång och elegant, bordeauxliknande eftersmak. Det är lätt att förstå att det här vinet, i sin allra första årgång 1973, lurade näsa och gom av idel ädel fransk vinjury och vann den idag berömda blindprovningen i Paris 1976. Idag heter cuvén SLV Cabernet Sauvignon och kostar 135 dollar. Bara ett par stenkast härifrån ligger Shafer Vineyards, som med sin 1995 Hillside Select Cabernet Sauvignon (92 LGP, dock med en svagare flaska provad i fjol) förvisso visar att detta firmans toppvin är utmärkt, men i den här årgången inte når upp till den riktigt höga standard vi har blivit bortskämda med. En annan av de moderna klassikerna är Spottswoode uppe i St Helena, en firmas vars viner man alltid ska förvänta sig elegans snarare än kraft ur. Så brukar det förvisso vara, men deras 1995 Estate Cabernet Sauvignon (olika noteringar, 90 LGP senast) har visat sig inte utvecklas lika positivt som deras magnifika 1994 Estate Cabernet Sauvignon (94 LGP). Doften är förvisso fint utvecklad och fortfarande något sötaktigt fruktig med en delikat rostad nyans och toner av nickel och även russin (faktiskt). Utvecklingen känns än mer tydlig i den något kärva smaken, där frukten rätt snabbt viker ner sig och visar en liten men oroväckande nyans av oxidation. Vinet känns helt klart brådmoget - och så ska det inte vara. Senare årgångar från Spottswoode är fantastiska! Bland klassiker hittar man också 1995 Insignia (92 LGP) från Joseph Phelps Vineyard, den bordeauxblend som har längst historia i Napa Valley - den gjordes för första gången redan 1974. Finstämt sötsyrligt fruktig, elegant, sirlig och fint nyanserad skrev jag i noteringarna, och även om det i förhållande till många av de större vinerna i min omfattande höstprovning av dalgångens viner från 1995 upplevdes lite glesare. Men det är just att vinet är så utsökt gott och elegant som ger det höga och välförtjänta betyget (andra, större årgångar för Insignia under 90-talet är 1994, 1997 och 1999). Pahlmeyer är en av många firmor som fick sitt lyft under 1990-talet (de gjorde dock sina första viner redan 1986), och även om vinerna i sin ungdom är koncentrerade med en söt och rätt mäktig fruktighet, brukar de utvecklas till större elegans. I deras 1995 Proprietary Red (88 LGP), en bordeauxblend dominerad av Cabernet Sauvignon, finns fortfarande det fruktsöta inslaget och nu också en rätt intressant köttig ton, dessutom en tanninstruktur som fortfarande håller vinets kropp på plats. En märklig ton av skumbanan får dock grepp om eftersmaken och påverkar finessen så mycket att poänget sjunker ner under nittiostrcket. Cabernetvinerna från de djupare och lite mer alluviala jordar eller grusjordar nere i dalen brukar nå sin första polerade mognadsfas kring fem till sju års ålder, medan vinerna från de stenigare och vulkaniska jordarna uppe i bergen kan behöva lite längre tid på sig. Ett av de stramaste och mest klassiskt vinifierade cabernetvinerna i den skolan är det från traditionella Mayacamas högt uppe i Mount Veeder. Deras 1995 Cabernet Sauvignon (90-91 LGP) har i och för sig en fint utvecklad näsa med bordeauxliknande komplexitet som bär spår av tobak och läder, men i munnen upplevs vinet fortfarande stramt och märkt av mineral och tannin. Kanhända är frukten något gles i förhållande till strukturen, men det är dels ett något knutet stadium som vinet ännu befinner sig i, dels en hustypisk stil. Ett par kilometer härifrån kommer den fullkomligt briljanta 1995 Mount Veeder Cabernet Sauvignon (93-94 LGP) från firman Lokoya, som gjorde sina första viner 1994. Idag hör firmans viner till de bästa i dalgången, men på den här tiden var de ännu helt okända. Vinet är typiskt bergsstrukturerat med en fin mineralsälta i den rika, på gränsen till yppiga frukten, som dock genast hämtas tillbaka i smakupplevelsen av de fasta tanninerna. Här möts rik frukt med klassisk elegans, och vinet är förträffligt fint och komplext. I stort sett lika fint är det sällsynta 1995 Reserve Cabernet Sauvignon (92-93 LGP) från den på över 600 meters höjd uppe i Spring Mountain belägna Pride Mountain Vineyards. Det här vinet är i samtliga lanserade årgångar anledningen till firmans fantastiska rykte - deras vanliga viner är goda men sällan särskilt upphetsande. Det höga och svala läget ger vinerna en frisk fruktighet med stor elegans, samtidigt fångas vinets djup och kraft i den hustypiskt täta och koncentrerade ambitionen. Förvisso är strukturen typisk för bergsvingårdar, men det finns något silkigt och elegant genom hela smaken och en övergripande balans är nyckelordet. Efter ett fulländat vin i årgång 1994, hade förväntningarna på det nya stjärnskottet Harlan Estate blivit skyhöga. Att infria dem var inte lätt, och årgången var heller inte lika grandios, men 1995 Harlan Estate (96 LGP) visade sig leva upp till

ryktet. Vinet har fortfarande en ung och mörkt rubinröd färg, en stor och ytterst finstämd doft i en närmast bordeauxliknande stil men med större djup och yppigare frukt. Här finns toner av svarta oliver, valnötter och även rostade nyanser från ekfaten. Smaken är fyllig med en sötaktig fruktarom men samtidigt torr, komplex och lång eftersmak - allt i en ljuvlig balans, men med en fortfarande något värmande alkohol i slutet. Och vinet är inte på långa vägar moget, det har flera år kvar till dess det har nått sin formtopp. Ett av de viner som i de flesta årgångar visar sig var stort, är cabernetvinet från Dalla Valle, och 1995 Cabernet Sauvignon (95 LGP) är inget undantag från den erfarenheten. Det har än idag kvar sin intensiva men ändå eleganta primärfrukt, och det djup som gör det lika stort och exceptionellt som de finaste vinerna från Bordeaux. Trots 14 års ålder, krävs det en god luftning för att få vinet att blomma ut, och då poleras också den fortfarande fasta men moget skördade tanninstrukturen och ger vinet en fin balans mellan stramhet och yppighet. Det är synd att de exceptionella vinerna från Dalla Valle är så svåra få tag på. Bland de andra mer kultbetonade vinerna har 1995 Cabernet Sauvignon Eisele Vineyard (94 LGP) från Araujo i Calistoga i den nordöstra hörnan av Napa Valley idag nått en ypperlig första mognadskomplexitet. Alltjämt har vinet en generös primärfrukt kvar, men som väntat vid den ålder vinet nu befinner sig i har en stilfull bordeauxliknande nobel karaktär börjat växa fram. Kroppen är medelfyllig och fortfarande fruktigt rik, men med en klassiskt elegant struktur som i sin helhet upplevs som silkig. Det är mer svårfunna vinet från Bryant Family, 1995 Estate Cabernet Sauvignon (89 LGP?) var inte alls så bra som jag förväntade mig, och som andra årgångar brukar vara. Här uppe på Pritchard Hill har man en magert stenig jord som alltid ger sitt uttryck i en stramt strukturerad kropp. Den fanns som väntat i vinet, men frukten kändes oväntat gles - dock fortfarande strax djupare än medelfyllig - och inte heller står den förväntade komplexiteten att finna. Det är på inget sätt ett dåligt vin, det var till och med så att det här vinet fick allra flest röster som det bästa av vinerna i den stora provningen, men trots det misstänker jag att det var en något svagare flaska som korkades upp. Det tål att upprepas och betonas, att många av dalgångens cabernetviner dricks alldeles för unga. En god tumregel är att låta dem få fem till sju års mognad från skörden, men har man tålmod och disciplin att låta dem fylla tio år, blir man rikligt belönad i form av den komplexitet som sällan står att finna i de unga, täta och fruktaccentuerade vinerna.